

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄВРОПИ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ

INTERNATIONAL COOPERATION OF UKRAINE WITH COUNTRIES OF EUROPE IN THE EDUCATION FIELD

У статті розглянуто сучасний стан освіти в Україні, який характеризується відсутністю чіткої системи організації навчального процесу, матеріально-технічне забезпечення не відповідає сучасним вимогам, а показники науково-педагогічних працівників потребують професійного вдосконалення. Визначено процес реформування вищої освіти. Зроблено висновки, що реформування освіти повинно базуватися на сучасних тенденціях, а саме на переході від елітарної до масової вищої освіти, глобалізації системи освіти, розвитку та поширенні нових технологій. Проаналізовано міжнародні проекти за участю України та перелічено основні європейські програми й ініціативи у сфері освіти і навчання, що мають міжнародний вимір: «Темпус», «Еразмус Мундус», «Жан Моне», «Молодь у дії». Висвітлено сутність та переваги Програми міжнародної співпраці ЄС «Еразмус+» з Україною. Зроблено висновки, що міжнародна співпраця у сфері освіти сприяє економічному розвитку країни, а міжнародна співпраця університетів є важливим напрямом оптимізації підготовки нової генерації фахівців, інтеграції України у світовий освітній простір. Запропоновано такі заходи: модернізація системи освіти і науки та концентрація на якості, введення трансферу кредитів, посилення міжнародної співпраці, поглиблення наявних зв'язків та налагодження нових контактів між навчальними закладами Європи, формування європейської свідомості молоді.

Ключові слова: вища освіта, міжнародне співробітництво, міжнародна співпраця, інноваційний розвиток, стратегічний пріоритет, європейський освітній простір, інтеграція, світовий освітній простір, програми співпраці, мобільність, конкурентоздатність.

В статье рассмотрено современное состояние образования в Украине, которое характеризуется отсутствием четкой системы организации учебного процесса, матери-

ально-техническое обеспечение не соответствует современным требованиям, а показатели научно-педагогических работников требуют профессионального совершенствования. Определен процесс реформирования высшего образования. Сделаны выводы, что реформирование образования должно базироваться на современных тенденциях, а именно на переходе от элитарного к массовому высшему образованию, глобализации системы образования, развитии и распространении новых технологий. Проанализированы международные проекты с участием Украины и перечислены основные европейские программы и инициативы в сфере образования и обучения, которые имеют международное измерение: «Темпус», «Еразмус Мундус», «Жан Моне», «Молодежь в действии». Освещены сущность и преимущества Программы международного сотрудничества ЕС «Еразмус +» с Украиной. Сделаны выводы, что международное сотрудничество в сфере образования способствует экономическому развитию страны, а международное сотрудничество университетов является важным направлением оптимизации подготовки нового поколения специалистов, интеграции Украины в мировое образовательное пространство. Предложены следующие мероприятия: модернизация системы образования и науки и концентрация на качестве, введение трансфера кредитов, усиление международного сотрудничества, углубление имеющихся связей и налаживание новых контактов между учебными заведениями Европы, формирование европейского сознания молодежи.

Ключевые слова: высшее образование, международное сотрудничество, инновационное развитие, стратегический приоритет, европейское образовательное пространство, интеграция, мировое образовательное пространство, программы.

УДК 327:37:061

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.44-4>

Гальцова О.Л.

д.е.н., професор,
завідувач кафедри національної економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин
Класичний приватний університет

Дмитриченко М.І.

к.е.н., доцент кафедри національної економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин
Класичний приватний університет

Galtsova Olga

Classical Private University

Dmytrychenko Mykyta

Classical Private University

The article examines the current state of education in Ukraine, which is characterized by the lack of a clear system of organization of the educational process, logistics does not meet modern requirements, and indicators of scientific and pedagogical workers need professional improvement. The process of reforming higher education has been determined. It has been concluded that the reform of education should be based on current trends, namely: transition from elitist to mass higher education, globalization of the education system, development and diffusion of new technologies. International projects with the participation of Ukraine are analyzed and the main European programs and initiatives in the field of education and training are internationally measured: Tempus, Erasmus Mundus, Jean Monet, Youth in Action. The international participation of Ukrainian universities in these and other programs is a positive phenomenon as it contributes to the building of a competitive educational and scientific system in Ukraine. The essence and benefits of the EU ERASMUS + Program of International Cooperation with Ukraine are highlighted. It is concluded that international cooperation in the field of education contributes to the economic development of the country, and international cooperation of universities is an important direction to optimize the preparation of a new generation of specialists, integration of Ukraine into the world educational space. The actual needs of national education and science far exceed the available domestic and foreign resources for its development. Theoretically, mobility is one of the key acquisitions of the European Union in the field of education: at any stage of study, EU students can transfer to a university of another community or spend several semesters abroad, so it is necessary to concentrate on: quality, implementing European standards; ensuring external and internal quality for the future; the introduction of instruments capable of ensuring harmonization through credit transfer. The following measures were proposed: modernization of the education and science system and concentration on quality, introduction of credit transfer, strengthening of international cooperation, deepening of existing links and establishing new contacts between European educational institutions, formation of European youth consciousness. That is, it is necessary to expand international contacts by concluding agreements and implementing joint projects, enhancing the process of exchange of experience and information. Leveraging the experience of leading educational institutions will help deepen existing connections and establish new contacts. The implementation of all the advices will promote both Ukraine and the EU interests, that is, it will be beneficial for all participants in the cooperation.

Key words: higher education, international cooperation, innovative development, strategic priority, European educational space, integration, world educational space, cooperation programs, mobility, competitiveness.

Постановка проблеми. Європейська цивілізація розвивається внаслідок дії різноманітних чинників, кожен з яких відіграє помітну та провідну роль. За висновками автора [1], «...нинішній етап суспільного прогресу повернувся до інтересів, інтелекту, людського розуму. Визначивши інтелект як стратегічний ресурс розвитку, європейська цивілізація першочергову увагу приділяє освіті й науці». Дійсно, європейська освіта характеризується відкритістю і прозорістю, яка налаштована на більш широкі міжнародні контакти і досягла у цьому серйозних успіхів. Таким же шляхом повинна розвиватися освіта і в Україні, що вимагає поглиблення співробітництва українських закладів освіти.

Міжнародне співробітництво та інтеграція у галузі освіти є важливою нормою співдружності освітян, оскільки реально сприяє підвищенню мобільності викладачів і студентів, самостійності студентів, рівня їх самоорганізації. Обмін викладачами і студентами виступає своєрідним каталізатором процесів модернізації і реформування української системи освіти, забезпечує її органічне входження в міжнародний освітній простір [2]. Отже, необхідно формувати особистість, здатну до сприйняття і створення змін, налаштовану на сприйняття зміни як природної норми, а застою, незмінності, застигlosti – як прикрого винятку. Однією з найважливіших є безпосередня співпраця України та зарубіжних країн, яка має різні форми, ступені взаємодії та спирається на давні традиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями щодо перспективи розвитку освіти в контексті інтеграції до європейського освітнього простору та проблеми міжнародної співпраці займалися і вивчали багато дослідників та науковців, а саме: І. Козинець, О. Базиль, С. Соколов, О. Куклін тощо. Участь українських ЗВО у міжнародних освітніх проектах є предметом щорічних обговорень. Серед зарубіжних дослідників цю проблему висвітлюють Ф. Андрушкевич, Л. Жулева, Д. Мацкевич та ін. Питання міжнародного співробітництва в галузі освіти досліджують такі вчені, як: В. Андрущенко, В. Бакіров, Л. Барановська, М. Барановський, М. Бондаренко, І. Вакарчук, Ю. Горобець, М. Згуровський, О. Іванов, В. Кремень, Д. Табачник, М. Шубартовський та ін.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є аналіз міжнародної співпраці України в галузі освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогodнішнє покоління суттєво відмінне від своїх попередників. Давати просто інформацію нині замало, тому необхідно вчити користуватися нею, перетворювати її на корисні знання. Впровадження Нової української школи (НУШ) є засадничою реформою Міністерства освіти і науки. Головна мета – створити школу, в якій буде приємно навчатися й яка даватиме учням уміння застосовувати знання у реальному житті. Розбудова Нової української школи розпочинається вже зараз і триватиме роки [3]. Державний стандарт, за яким

уже навчаються першокласники з 1 вересня 2018 р. було затверджено на засіданні КМУ 21 лютого 2018 р. Уперше в Україні Державний стандарт створювався із залученням широкого кола фахівців із різних середовищ. Це педагоги-інноватори з різних регіонів України, представники громадського сектору, науковці, батьки. При цьому було використано досвід семи країн: Фінляндії, Сінгапуру, Ірландії, Шотландії, Франції, Канади та Польщі.

Сьогodні високорозвинені держави світу переконливо демонструють, наскільки важлива система вищої освіти для здійснення структурних перетворень та інноваційного розвитку. В умовах побудови нової економіки потенціал інтелекту визначається рівнем розвитку освітньої сфери для здатності акумулювати знання, генерувати нові ідеї, що й призводить до економічного розвитку та збагачення [4].

Погодимось з авторами [4; 5], які стверджують, що «...сучасний стан освіти в Україні характеризується відсутністю чіткої системи організації навчального процесу. Матеріально-технічне забезпечення залишається на рівні минулих років, а якісні та кількісні показники науково-педагогічних працівників потребують професійного вдосконалення. Нововведення інноваційного характеру не мають позитивного результату з причини розбалансованості всіх ланок освітньої системи». Особливо гостро в Україні постають проблеми у вищій освіті. «До найважливіших процесів, що впливають на зміст і структуру вищої освіти, належать такі: перехід від елітарної до масової вищої освіти, що відбувається в усьому світі і змінює саме поняття вищої освіти; глобалізація системи освіти, яка веде до необхідності перегляду принципів існування та уявлень про роль конкретних університетів і регіональних систем; розвиток та поширення нових технологій, що істотно змінюють як вимоги до фахівців, так і методи навчання» [6].

Україна є невід'ємним складником нової системи європейських і глобальних зв'язків та відносин, про що й указує початок нового етапу європейської освітньої політики, який був організаційно оформлений у рамках програми «Освіта та професійна підготовка 2010», затвердженої у травні 2000 р. на засіданні Єврокомісії у Лісабоні. Метою модернізації вищої освіти в Україні є створення такої моделі освітнього процесу, в якій би оптимально поєдналися найкращі вітчизняні й зарубіжні традиції. Поєднання гуманістичних традицій української педагогіки та зарубіжного досвіду виховання особистості, здатної до активних самостійних дій, дасть змогу створити динамічну, мобільну, конкурентоспроможну модель освітньої системи [7, с. 8]. Практика роботи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту за останні роки значно наблизила Україну до реалізації ідеї входження до європейського простору вищої освіти (ЄПВО).

Упродовж 2017–2018 рр. суттєво посилено інституційні основи розвитку системи національної освіти: ухвалено Закон України «Про освіту». Він

регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, права та обов'язки фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування в освітній сфері. Закон України «Про освіту» рамковий і регламентує подальше реформування освітніх галузей, а також служить підґрунтям для ухвалення законів «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійну освіту», «Про освіту дорослих», зміни до закону «Про вищу освіту».

Основними учасниками освітнього процесу є вихованці, учні, курсанти, слухачі та інші особи, які здобувають освіту за різними її рівнями та формою. Так, у 2017–2018 рр. освіту здобували 1 335 тис дітей у 15 433 закладах дошкільної освіти, 3 911 тис школярів у 16 176 закладах загальної середньої освіти, 269 тис осіб у 756 закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Протягом останніх п'яти років спостерігається стабілізація кількості учнів і студентів, незважаючи на загальну негативну демографічну динаміку в Україні (за роки незалежності чисельність дитячого населення зменшилася майже вдвічі). Так, поступово збільшується кількість дітей у закладах дошкільної освіти – з 1 294 891 дитини у 2014 р. до 1 335 000 дітей у 2018 р. (зростання на 3,1%), а також у закладах загальної середньої освіти – із 3 757 063 осіб у 2014 р. до 3 911 848 осіб у 2018 р. (зростання на 4,1%). Слід відзначити поліпшення механізму зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти (відповідний Порядок затверджено Наказом МОН від 16.04.2018 № 367) [8].

У Законі України «Про вищу освіту» міжнародна співпраця розглядається як інструмент державної політики, що забезпечує впровадження в українській освітній системі європейських норм і стандартів. Держава сприяє міжнародному співробітництву в галузі вищої освіти і здійснює заходи щодо розвитку та зміцнення взаємовигідного міжнародного співробітництва у галузі вищої освіти в рамках двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів і угод та створює умови для міжнародного співробітництва вищих навчальних закладів усіх форм власності. Починаючи з 1995 р. Україна активно співпрацює з науково-освітніми структурами, представництвами ООН, ЮНЕСКО, Ради Європи, Європейського Союзу та міжнародними освітніми асоціаціями [9].

Україна – повноправний член із 16 липня 1994 р. на підставі Указу Президента України від 04 травня 1994 р. «Про затвердження Угоди про створення Українського науково-технологічного центру». Україна – повноправний член EUREKA з 09.06.2006 на підставі заяви про членство України в EUREKA (ратифікована Законом України від

01.10.2008 № 610) [10]. Міжнародні проекти за участю України наведено в табл. 1.

Перелічимо основні європейські програми та ініціативи у сфері освіти і навчання, що мають міжнародний вимір: «Темпус», «Еразмус Мундус», «Жан Моне», «Молодь у дії» та ін. Вони є своєрідними інструментами реалізації загальновідомої мети перетворити ЄС на світового лідера в освіті, а європейські університети – на осередки знань та інновацій, що, своєю чергою, сприятиме взаєморозумінню між людьми, активізуватиме міжкультурний діалог. Участь українських вищих навчальних закладів у цих та інших програмах є позитивним явищем, оскільки сприяє побудові конкурентоспроможної освітньої та наукової системи в Україні.

Україна також є країною-партнером Програми міжнародної співпраці ЄС «Еразмус+». «Еразмус+» – це програма ЄС у сфері освіти, професійної підготовки, молоді та спорту на період 2014–2020 рр. Освіта, професійна підготовка, молодь і спорт можуть зробити вагомий внесок у прискорення соціально-економічних змін, у вирішення нагальних проблем, з якими Європа буде стикатися до кінця цього десятиліття, і в підтримку реалізації стратегії «Європа – 2020», спрямованої на розвиток, рівність, підвищення зайнятості та рівня соціальної інтеграції [12; 13].

Програма «Еразмус+» базується на досягненнях більше ніж 25 років діяльності європейських програм у сфері освіти, професійної підготовки та молоді, що охоплює як внутрішньоєвропейське, так і міжнародне співробітництво. Програма Еразмус+ є результатом інтеграції таких європейських програм, які були реалізовані Комісією в період 2007–2013 рр.: «Навчання впродовж життя», «Молодь у дії», «Еразмус Мундус», Tempus, Alfa, Edulink, програми співпраці з промислово розвиненими країнами у сфері вищої освіти та ін. Програма «Еразмус+» спрямована на вихід за межі цих програм шляхом взаємодії та взаємозбагачення у різних сферах освіти, підготовки і молоді, усуваючи штучні кордони між різними напрямками діяльності та форматами проектів через упровадження нових ідей, залучення нових учасників зі світу праці й громадянського суспільства та стимулювання нових форм співробітництва [12].

Актуальні потреби національної освіти й науки значно перевищують наявні вітчизняні та зарубіжні ресурси її розвитку. Теоретично мобільність є одним із ключових надбань Європейського Союзу у сфері освіти: студенти країн ЄС можуть на будь-якому етапі навчання перевестися до університету іншої країни Спільноти або провести за кордоном кілька семестрів. Про успіхи у цій сфері свідчить і приклад Німеччини: німецькі студенти дедалі частіше їдуть навчатися в інші країни ЄС; за останні десять років кількість німців в університетах інших країн Спільноти зросла вдвічі й становить сьогодні понад 115 тис. Проте українцям, які хочуть поїхати на навчання до однієї з країн ЄС, практично доведеться мати справу

Міжнародні проекти

Проект	Суть проекту
1	2
Goethe-Institut	У 2013 р. підписано Меморандум про співпрацю з метою підтримки німецької мови в Україні, а також досягнуто домовленості щодо: підтримки реформування української системи освіти в галузі викладання іноземних мов; підтримки якості викладання німецької мови в українських навчальних закладах; участі в удосконаленні системи післядипломної педагогічної освіти вчителів німецької мови.
Проект «Підтримка вдосконалення юридичної освіти та розвитку освіти з прав людини в Україні»	Проект розроблено Координатором проектів ОБСЄ. Метою проекту є розвиток юридичної освіти та освіти з прав людини в Україні шляхом створення необхідних передумов для вдосконалення методик та використання сучасних підходів до викладання правничих дисциплін.
ОЕСР	Із 7 жовтня 2014 р. діє Меморандум взаєморозуміння між Урядом України й Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо поглиблення співробітництва, а саме: оцінювання ефективності системи освіти згідно з міжнародними критеріями (наприклад, PISA); надання порад щодо поліпшення політики в галузі освіти у пріоритетних сферах; доступу до відповідних міжнародних досліджень та моніторингу для гарантування проінформованих національних реформ; поліпшення національного діалогу у сфері освітньої політики.
Корпус миру США	Із 24 травня 2009 р. діє Меморандум про співпрацю у галузі англійської мови економічних і екологічних дисциплін в Україні шляхом залучення кваліфікованих добровольців корпусу миру до освітньої діяльності в Україні та сприяння кращому порозумінню між американським та українським народами.
ЄС та НАТО	У Законі України «Про основи національної безпеки» пріоритетами національних інтересів України визначено інтеграцію країни в європейський політичний, економічний, правовий простір із метою набуття членства в Європейському Союзі, а також інтеграцію в євроатлантичний безпековий простір із метою набуття членства в НАТО, для вдосконалення та поглиблення співпраці щодо інформування школярів, студентів, науковців та широкого загалу про діяльність Альянсу, співпрацю Україна – НАТО, наукові програми та інші заходи, що проводимуться під егідою НАТО.
Система ООН	Держава реалізує проект «Асоційовані школи ЮНЕСКО в Україні». Україна імплементує Програму розвитку ООН, включаючи ціль № 2: забезпечення якісної освіти впродовж життя.
Рада Європи	Програма ЄС та Ради Європи «Сприяння освіті у сфері прав людини та демократичного громадянства в країнах Східного партнерства» є регіональним проектом для країн Східного партнерства. Програма сприяє обміну досвідом між партнерськими країнами, включаючи формальну та неформальну освіту в державах Східного партнерства. Мета програми – підтримка інтеграції та подальшого розвитку освіти для демократичного громадянства й освіти в галузі прав людини в національних системах освіти (включаючи шкільні навчальні плани) у країнах Східного партнерства. Країни-учасниці: Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Молдова, Україна.
DAAD	Протягом 14 років Україна бере активну участь у програмах Німецької служби академічних обмінів (DAAD), яка забезпечує мобільність студентів, аспірантів і викладачів й надає можливість талановитій молоді усього світу пройти наукове стажування або підвищити кваліфікацію у Німеччині. Програми: класичні програми стипендій; програма університету Віадрина; спеціальні програми; підтримка спеціальних курсів із німецької мови; програма лекторів; коротко- та довгострокові доцентури (Kurzzzeit – und Langzeitdozenten); гостьові доцентури (G astdozenten); підтримка міжвузівського партнерства; підтримка партнерства між інститутами германістики; підтримка англійських курсів.
EUROPEAN TRAINING FOUNDATION	ETF – агенція Європейського Союзу, яка допомагає країнам перехідної економіки та країнам, що розвиваються, у розвитку їхнього людського потенціалу через реформу систем освіти, зокрема професійно-технічної, в контексті зовнішньої політики Європейського Союзу. Організація базується у Турині (Італія) і діє з 1994 р.
Британська Рада	8 грудня 2015 р. був підписаний Меморандум, який ґрунтується на існуючому співробітництві Учасників у галузі освіти та, зокрема, навчання та викладання англійської мови в загальноосвітніх та професійно-технічних і вищих навчальних закладах.

Джерело: узагальнено авторами за даними [11]

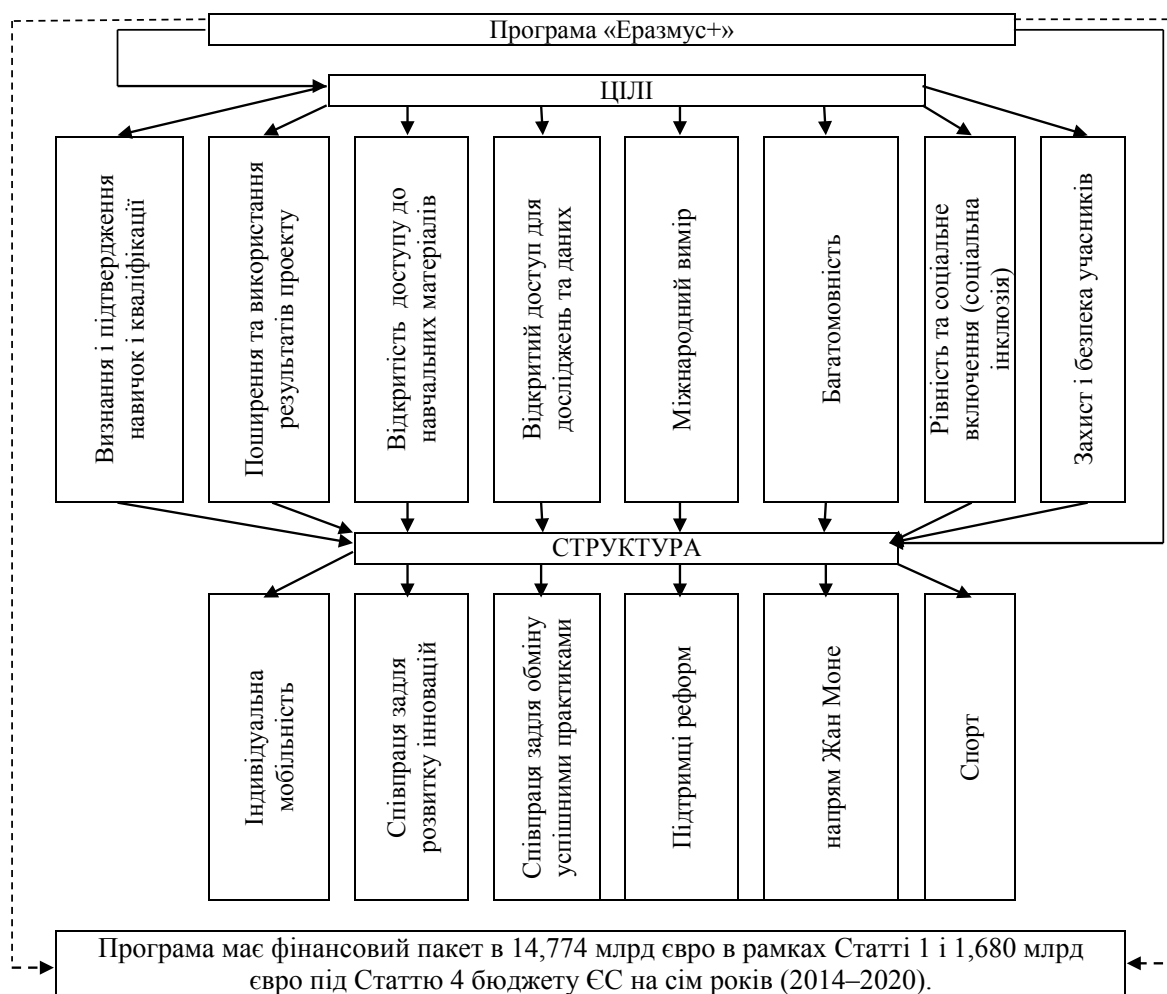

Рис. 1. Схематичне зображення програми «Еразмус+»

Джерело: узагальнено авторами за даними [12]

з неабиякими бюрократичними перепонами. Візове питання є складним для наших студентів, які у країнах ЄС є іноземцями. Навчаючись в тому чи іншому європейському університеті, наприклад за програмою Erasmus Mundus, і маючи намір продовжити навчання в іншій європейській країні, українським студентам доводиться проходити через низку бар'єрів. Існують надто тривалі й складні візові процедури для іноземних студентів, які критикує й Єврокомісія [9; 14].

Однією з головних проблем українських студентів залишається брак коштів. Держава підтримує студентів, але дуже слабо. Щороку держава підтримує 18 студентів, які хочуть здобувати освіту в іншій країні, загалом у нас навчається 2,5 млн студентів. На одного студента в Україні виділяють близько 2 300 євро на рік. Це 28% від середнього показника в Європейському Союзі. Із державного бюджету на освіту йде понад 6% усіх видатків. У 2010–2011 навчальному році видатки скоротили до 2 270 євро. Це становить лише 51% рівня витрат в Естонії (найменший у ЄС) або 28% середнього по ЄС показника. Тому менш ніж 5% українських студентів брали участь у програмах обміну між вишами різних країн, а всередині країни –

лише 2%. 75% студентів назвали основною перешкодою у цьому брак коштів на проїзд і проживання, крім того, 42% вказали причиною недостатнє володіння іноземними мовами. Кожен п'ятий студент зіштовхувався з візовими труднощами під час спроби виїхати за кордон, 10% українських студентів не бачать потреби навчатися за кордоном, бо їх задовольняє рівень освіти в Україні [9].

Висновки з проведеного дослідження. Сьогодні українська освіта не відповідає потребам економіки. Необхідно сконцентруватися саме на якості, впроваджуючи європейські стандарти, забезпеченні зовнішньої та внутрішньої якості на перспективу, введенні в дію інструментів, які спроможні забезпечити гармонізацію за рахунок трансферу кредитів.

Міжнародна співпраця у сфері освіти сприяє розвитку країни, а міжнародна співпраця університетів є необхідним напрямом оптимізації підготовки фахівців, інтеграції України у світовий освітній простір. Тобто необхідно розширювати міжнародні контакти за рахунок укладання угод та здійснення спільних проектів, посилити процес обміну досвідом та інформацією. Використання досвіду провідних навчальних закладів

сприятиме поглибленню наявних зв'язків та налагодженню нових контактів. Виконання усіх порад сприятиме й Україні, й інтересам ЄС, тобто буде корисною для всіх учасників співробітництва.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрущенко В.П. Основні характеристики Європейської університетської освіти та можливості їх реалізації в системі освіти України. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2011. Вип. 26. С. 3–15.
2. Антонюк Т. Міжнародне співробітництво та інтеграція у галузі освіти як важливий фактор конкурентоспроможності української освітньої системи. *Наукові записки. Серія «Історичні науки»*. Київ, 2013. С. 149–155.
3. Лазебна Л.О. Нова українська школа – основа національної освітньої реформи. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : зб. мат. Всеукр. кр. столу, м. Київ, 17 квітня 2018 р. Київ : КНУБА, 2018. С. 155.
4. Петухова І.О., Ополінська В.В. Проблеми і перспективи сучасної вітчизняної вищої освіти в контексті порівняльного аналізу Болонської та української освітніх моделей. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : зб. мат. Всеукр. кр. столу, м. Київ, 17 квітня 2018 р. Київ : КНУБА, 2018. С. 244–249.
5. Сало А.В. Сучасний стан вищої освіти в Україні. *Бізнес Інформ*. 2015. № 7. С. 54–61.
6. Філіпов В.К. Вплив глобалізаційних процесів на соціальний інститут освіти. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : зб. мат. Всеукр. кр. столу, м. Київ, 17 квітня 2018 р. Київ : КНУБА, 2018. С. 323–328.
7. Ващук Ф.Г. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи : монографія. Ужгород : ЗақДУ, 2011. 560 с.
8. Освіта в Україні: базові індикатори. *Інформаційно-статистичний бюлетень результатів діяльності галузі освіти у 2017/2018 р.* 209 с.
9. Антонюк Т. Співпраця українських ВНЗ із зарубіжними в умовах реформування національної системи освіти. *Українознавчий альманах*. 2013. Вип. 11. С. 235–236.
10. Членство України у міжнародних організаціях. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizacijami/chlenstvo-ukrayini-u-mizhnarodnih-organizacijah>
11. Міністерство освіти і науки України. Міжнародні проекти : *вебсайт*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizacijami/mizhnarodni-proekti>
12. ERA3MYS+. Керівництво до програми (Programme Guide). Version 1 (2019):24/10/2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/erazmus+>
13. Регламент (ЄС) № 1288/2013 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2013 року про встановлення «Erasmus+»: програма Союзу для освіти, підготовки, молоді та спорту. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0050:0073:EN:PDF>

14. Тейзе Є. Українським студентам до «європейської мобільності» ще далеко. URL: http://osvita.ua/abroad/higher_school/articles/23788/ (дата звернення: 02.09.2019).

REFERENCES:

1. Andrushchenko V.P. (2011). Main characteristics of the European university education and possibilities of their realization in the system of education of Ukraine. *Scientific journal of NPU named after M.P. Drahomanov*. № 26. Series 5. Pedagogical sciences: realities and perspectives, pp. 3–15.
2. Antonyuk T. (2013). International cooperation and integration in the field of education as an important factor in the competitiveness of the Ukrainian educational system. *Proceedings. Series "Historical Sciences"*. K., pp. 149–155.
3. Lazebna L.O. (2018). The new Ukrainian school is the basis of national educational reform. Actual problems of the educational process in the context of the European choice of Ukraine: Coll. mat-in all-Ukrainian. cr. table (Kyiv, April 17, 2018). K. : KNUBA, pp. 155.
4. Petukhova I.O., Opolinskaya V.V. (2018). Problems and perspectives of modern domestic higher education in the context of comparative analysis of Bologna and Ukrainian educational models. Actual problems of the educational process in the context of the European choice of Ukraine: Coll. mat-in all-Ukrainian. cr. table (Kyiv, April 17, 2018). K. : KNUBA, pp. 244–249.
5. Salo A.V. (2015). The current state of higher education in Ukraine. *Business Inform*. № 7, pp. 54–61.
6. Filipov V.K. (2018). The impact of globalization processes on the social institute of education. Actual problems of the educational process in the context of the European choice of Ukraine: Coll. mat-in all-Ukrainian. cr. table (Kyiv, April 17, 2018). K. : KNUBA, pp. 323–328.
7. Vashchuk F.G. (2011). Integration into the European educational space: achievements, problems, prospects: monograph. Uzhgorod : ZakDU, 560 p.
8. Education in Ukraine: basic indicators. Information and statistical bulletin of the results of education industry in 2017/2018 years, 209 p.
9. Antonyuk T. (2013). Cooperation of Ukrainian universities with foreign ones in the conditions of reforming the national education system. *Ukrainian almanac*. No. 11. Kyiv : KNU. T. Shevchenko, pp. 235–236.
10. Membership of Ukraine in international organizations. Ministry of Education and Science of Ukraine. URL: <https://mon.gov.ua/en/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizacijami/chlenstvo-ukrayini-u-mizhnarodnih-organizacijah>
11. Ministry of Education and Science of Ukraine. International projects. website. URL: <https://mon.gov.ua/en/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizacijami/mizhnarodni-proekti>
12. ERASMUS +. Program Guide (Programme Guide). Version 1 (2019): 24/10/2018. URL: <https://mon.gov.ua/en/tag/erazmus+>
13. Regulation (EU) № 1288/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013 establishing Erasmus +: the Union's program for education, training, youth and sports. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0050:0073:EN:PDF>
14. Taize E. Ukrainian students to "European mobility" still far. URL: http://osvita.ua/abroad/higher_school/articles/23788/ (accessed 2 September 2019).